

Media: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 65-66 **Published at:** 05-02-2023
Author: **Surface:** 952.65 cm² **Circulation:** 32170
Subjects:

2

**Η σύγχρονη Βαβέλ των Βρυξελλών
σε ένα επίκαιρο μυθιστόρημα
του Αυστριακού Ρόμπερτ Μενάσε**

Λογοτεχνία

Για τον Ρόμπερτ Μενάσε, το μεγαλύτερο εμπόδιο στην επιτυχία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος είναι οι πάσης φύσεως εθνικισμοί, το πρόταγμα των εθνικών συμφερόντων των χωρών, έναντι των ευρωπαϊκών

Ο λαβύρινθος των Βρυξελλών

Το **νέο μυθιστόρημα** του Αυστριακού **Ρόμπερτ Μενάσε** συνδυάζει τη **σατιρική περιήγηση** στη **γραφειοκρατική επικράτεια** της **Ευρωπαϊκής Ένωσης** με την **αισιοδοξία** για το **μέλλον** της ηπείρου

ΤΗΣ ΜΑΡΙΛΙΑΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν προσφέρεται ως θέμα για μυθιστόρημα. Στο μυαλό των περισσότερων, Ευρωπαϊκή Ένωση σημαίνει γραφειοκρατία, απειλώστες, επίπονες και συχνά βαρετές διαπραγματεύσεις, απρόσωποι θεσμοί των οποίων τη λειτουργία δεν γνωρίζουν. Αρκεί ωστόσο ένα σκάνδαλο, όπως το πρόσφατο Qatargate, με την εμπλοκή μεταξύ άλλων αξιωματούχων και της ελληνίδας ευρωβουλευτού **Εύας Καϊλή**, για να γίνουν «οι Βρυξέλλες», όπως για την οικονομία του λόγου αποκαλείται η ΕΕ, ιδεώδες σκηνικό μυθοπλασίας. Ο **Ρόμπερτ Μενάσε**, πάντως, αυστριακός συγγραφέας (γεννημένος στη Βιέννη το 1954), δεν περίμενε το ξέσπασμα ενός μειζονος σκανδάλου διαφθοράς για να γράψει την *Πρωτεύουσα* (εκδ. Πατάκη). Το μυθιστόρημά του κυκλοφόρησε το 2017, βραβεύθηκε με το μεγάλο κύριος Γερμανικό Βραβείο Βιβλίου, προκάλεσε πολλές συζητήσεις και γνωρίζει σημαντική επιτυχία – έχει ήδη μεταφραστεί σε 30 γλώσσες.

Πινακοθήκη ευρωκρατών

Η *Πρωτεύουσα*, στην εξαιρετική μετάφραση του **Θόδωρου Παρασκευόπουλου**, αρχίζει με πλοκή ενός αστυνομικού μυθιστορήματος, με τον φόνο ενός άνδρα στο ξενοδοχείο «Ατλας» των Βρυξελλών, ένα έγκλημα το οποίο επισκιάζεται από την εμφάνιση ενός οικόσπου γουρουνιού που τρέχει στους δρόμους της πόλης. Η αστυνομική πλοκή γίνεται η αφορμή για να παρουσιάσει ο συγγραφέας τους ήρωές του: ο ηλικιωμένος βέλγος δάσκαλος Ντάβιντ Ντε Φριντ, επιζών του Ολοκαυτώματος, ο οποίος αποφασίζει να μετακομίσει σε όκο ευημερίας, κοντά σε ένα νεκροταφείο, ο επίσης ηλικιωμένος γερμανός καθηγητής Οικονομικών Αλοΐς Ερχαρτ ο οποίος βρίσκεται στις Βρυξέλλες για να συμμετάσχει στις εργασίες ενός think tank με αντικείμενο την κρίση της ΕΕ, ο Αυστριακός Μάρτιν Ζούσμαν, υπάλληλος στη Διεύθυνση Πολιτισμού της Κομισιόν, η ελληνοκύπρια Φένια Ξενοπούλου, προϊσταμένη του Ζούσμαν, υπερβολικά φιλόδοξη και εργασιομανής, ο Ρόμολο Στρότσι, απόγονος ιταλών αρι-

στοκρατών και μακιαβελικός διευθυντής του γραφείου του προέδρου της Κομισιόν, φλεγματικοί βρετανοί ανώτεροι υπάλληλοι της ΕΕ, όπως η κυρία Ατκινς και ο κ. Μόρλαντ, οι οποίοι βρίσκονται ένα βήμα πριν από την αλλαγή σταδιοδρομίας, καθώς το Brexit έχει ήδη δρομολογηθεί. Ο Μενάσε έζησε στις Βρυξέλλες κατά διαστήματα από το 2010 ως το 2016, παρακολουθώντας και ερευνώντας τη δουλειά των «ευρωκρατών». Και διαπίστωσε ότι όπως συμβαίνει σε όλους τους επαγγελματικούς χώρους, έτσι και στον μικρόκοσμο των εργαζομένων για την Κομισιόν συναντά κανείς διαφορετικούς τύπους ανθρώπων. Με τη

διαφορά ότι στον συγκεκριμένο πολυεθνικό θεσμό οι ζυμώσεις, οι αντιδικίες, οι συναντήσεις και οι ατέρμονες διαπραγματεύσεις έχουν αντίκτυπο στη ζωή 447 εκατομμυρίων ανθρώπων. Με αφορμή ζητήματα όπως το εμπόριο ή η αγροτική πολιτική, παραδείγματα όπως οι ποσοτώσεις στις εξαγωγές προϊόντων (χοιρινό κρέας), ο Μενάσε καταδεικνύει πόσο δύσκολη είναι η εξεύρεση κοινής συνισταμένης σε έναν πολιτικό και οικονομικό χώρο 27 κρατών.

Για τον συγγραφέα, το μεγαλύτερο εμπόδιο στην επιτυχία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος είναι οι πάσης φύσεως εθνικισμοί, το πρόταγμα των εθνικών συμφερόντων των χωρών έναντι των ευρωπαϊκών. Και βάσει αυτής της πεποίθησής του ο Μενάσε συλλαμβάνει ένα καταπληκτικό εύρημα: τι θα συνέβαινε αν, με αφορμή το ιωβηλαίο από την ίδρυση της ΕΕ, το Αουσβιτς γινόταν πρωτεύουσα της Ευρώπης; «*Το ιωβηλαίο να αποτελέσει την ευκαιρία να καταδειχτεί στο ευρύ ευρωπαϊκό κοινό ότι η Κομισιόν δεν είναι απλώς ο θεματοφύλακας των Ευρωπαϊκών Συνθηκών αλλά προπάντων ο θεματοφύλακας του μεγαλύτερου και περιεκτικότερου όρκου ότι δεν θα προέκυπτε ποτέ ξανά ένα ευρωπαϊκό πολιτισμικό ρήγμα σαν το Αουσβιτς*» λέει ο καθηγητής Αλοΐς Ερχαρτ.

Σάπια με τρυφερότητα

Ο εβραϊός πατέρας του συγγραφέα διέφυγε, σε ηλικία οκτώ ετών, το 1938, στη Βρε-

τανία. Αργότερα η οικογένεια επέστρεψε στην Αυστρία, ο ίδιος ο Ρόμπερτ Μενάσε έχει ζήσει στην Ιταλία και στη Βραζιλία. Η πίστη του στην κοινή ευρωπαϊκή ταυτότητα, στην ουτοπία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής δημοκρατίας, εκκινεί ενδεχομένως και από τη δική του προσωπική και οικογενειακή ιστορία. Όσο και αν σατιρίζει τις δύσκαμπτες δομές της ΕΕ, τις ίντριγκες, τους ανηλεείς λομπιστές, τους υπαλλήλους καριέριστες, ορισμένους εκ των οποίων τους αποκαλεί *σαλαμάνδρες τις ρήχνεις στη φωτιά αλλά αυτές δεν καίγονται, το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι δεν καταστρέφονται*, ο Μενάσε γράφει με συγκίνηση και μεγάλη τρυφερότητα για την Ευρώπη. Γράφει για τα καφενεία και τα εστιατόρια των Βρυξελλών όπου κινούνται οι ήρωες του και τα οποία παραπέμπουν στα καφενεία όλης της Ευρώπης που κατέχουν κεντρική θέση στην ιστορία της και στη διαμόρφωση της ταυτότητάς της. Γράφει για τα νεκροταφεία των Βρυξελλών όχι μόνο ως τόπους μνήμης αλλά ως τόπους συμφιλίωσης με το παρόν, ως τόπους ενταγμένους στη ζωή των Ευρωπαίων (τα επισκέπτονται άνθρωποι όλων των ηλικιών, από ηλικιωμένους και μεσήλικους ως μητέρες με παιδικά καρτόνια). Σε ένα υπόβαθρο μελαγχολίας, η αισιοδοξία του Μενάσε για το μέλλον της Ευρώπης είναι μεταδοτική. Και αυτό ίσως είναι το σπουδαιότερο χάρισμα του μυθιστορηματός του.

ΡΟΜΠΕΡΤ ΜΕΝΑΣΣΕ Η πρωτεύουσα

Μετάφραση Θόδωρος Παρασκευόπουλος.
Εκδόσεις Πατάκη,
2022, σελ. 496,
τιμή 19,90 ευρώ

Η Ευρώπη και το Αουσβιτς

Ίσως δεν είναι τυχαίο ότι την ιδέα του Αουσβιτς ως πρωτεύουσας της Ευρώπης τον προτείνει ο γερμανός καθηγητής Ερχαρτ και αναλαμβάνει να την προωθήσει ο Αυστριακός Μάρτιν Ζούσμαν (φωτογραφία). Επειτα από πρόσκληση των πολωνικών αρχών ο Ζούσμαν επισκέπτεται το Αουσβιτς για την επέτειο της απελευθέρωσης του στρατοπέδου και οι υπεύθυνοι του δίνουν να καρφισώσει στο πέτο του σήμα που γράφει «Guest of Honour in Auschwitz («Επίτιμος προσκεκλημένος στο Αουσβιτς»)» - Μην χάσετε αυτό το σήμα». Ο Μενάσε δεν ασβεί απέναντι στη μνήμη που συμβολίζει το Αουσβιτς – το αντίθετο. Εντοπίζει απλώς το κομμικτραγικό στοιχείο της υπόθεσης (ας σημειωθεί ότι το περιστατικό συνέβη στον ίδιο τον συγγραφέα όταν επισκέφθηκε το Αουσβιτς). Για τον Μενάσε (φωτογραφία) το Αουσβιτς δεν είναι ένα γερμανικό ζήτημα, είναι ένα ευρωπαϊκό ζήτημα: το Αουσβιτς είναι η πιο ακραία συνέπεια του εθνικισμού και του ρατσισμού.

